

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ПРОМИСЛОВОСТІ**

**УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ:
ВИКЛИКИ ТА МЕХАНІЗМИ ТРАНСФОРМАЦІЙ**

Монографія

**Київ
2024**

УДК 338.24:338.45:004

I

Науковий редактор д.е.н. І.П. Булеєв

Рецензенти: д.е.н. А.З. Шевцова
д.е.н. Д.Ю. Череватський

*Рекомендована до друку вченою радою
Інституту економіки промисловості НАН України
(протокол № від 30.05.2024 р.)*

I Управління підприємств в умовах цифровізації: виклики та механізми трансформацій : монографія / І.П. Булеєв, Н.Ю. Брюховецька та ін.; НАН України, Ін-т економіки пром-сті. Київ, 2024. 252 с.

ISBN (електронне видання)

Визначено теоретичне підґрунтя розвитку суб'єктів господарювання періоду цифровізації економіки; оцінено можливості використання цифрових інструментів у мобілізаційній економіці; на основі дослідження нормативного забезпечення розроблено рекомендації щодо розвитку інститутів трансформації управління підприємств цифрової економіки; обґрунтовано механізми та розроблено концепцію трансформації управління підприємств в умовах цифровізації економіки воєнного та повоєнного відновлення в Україні; обґрунтовано науково-методичне забезпечення практичної реалізації функцій і механізмів в царині цифровізації управління кредитно-грошових та облікових відносин підприємств, управління інвестиціями, цифрових організаційно-соціальних механізмів управління, облік і контролю як бази прийняття управлінських рішень в умовах цифровізації; удосконалено механізми мотивації та управління взаємодіями працівників підприємств за умов віддаленої роботи; виявлено особливості формування бізнес-екосистем підприємств; розроблено модель адаптивного управління промисловим підприємством на основі механізму крос-галузевої взаємодії; систематизовано трансакційні і трансформаційні витрати крос-галузевої екосистеми.

Для науковців, фахівців підприємств, менеджерів, аспірантів, студентів вищих навчальних закладів економічних спеціальностей.

УДК 338.24:338.45:004

ISBN(електронне видання)

© Брюховецька Н.Ю., Булеєв І.П., Чорна О.А.,
Бриль І.В., Коритько Т.Ю., Богуцька О.А.,
Брюховецький Я.С., Приходько О.В., 2024

© Інститут економіки промисловості НАН
України, 2024

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНЕ ПІДРУНТЯ РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ПЕРІОДУ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ	9
1.1. Ознаки і моделі сучасних виробничих відносин на підприємствах.....	9
1.2. Концептуальні та методологічні основи трансформації промислових підприємств.....	28
1.3. Соціально-економічні аспекти цифровізації підприємств.....	41
1.4. Чинники та ризики цифровізації управління промисловими підприємствами.....	47
РОЗДІЛ 2. ОГЛЯД ДЕРЖАВНИХ ПРІОРИТЕТІВ ТА НАПРЯМІВ РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ В МОБІЛІЗАЦІЙНІЙ ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ	52
2.1. Аналіз стану економіки та її пріоритетів періоду воєнного стану (із 24 лютого 2022 р.).....	52
2.2. Підходи до визначення мобілізаційної економіки та можливостей її використання на підприємствах.....	60
2.3. Тенденції розвитку бізнесу в мобілізаційній економіці та гнучке управління підприємствами з використанням цифрових інструментів.....	64
РОЗДІЛ 3. НОРМАТИВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ІНСТИТУТИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ ДО УМОВ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ	70
3.1. Базові інститути трансформації підприємств до цифрової економіки.....	70
3.2. Інституціонально-правові засади цифровізації управління підприємствами.....	74
3.3. Вплив наднаціональних інститутів на становлення інституціонально-правових засад трансформації підприємств до цифрової економіки.....	80
РОЗДІЛ 4. ТРАНСФОРМАЦІЯ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ ТА ВОЄННОГО СТАНУ	86
4.1. Чинники цифровізації економіки, що обумовлюють трансформацію управління підприємств.....	86
4.2. Показники оцінки трансформації управління підприємств за умов цифровізації.....	113
4.3. Основні тенденції в сфері управління другої половини XX ст. початку XXI ст. Еволюція стратегічного управління.....	114
4.4. Адаптивне управління підприємств за умов цифровізації економіки та воєнного часу.....	119
4.5. Концепція управління підприємством в умовах цифровізації економіки і воєнного стану.....	124

РОЗДІЛ 5. ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ ФУНКЦІЙ ТА МЕХАНІЗМІВ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ	135
5.1. Передумови цифровізації управління кредитно-грошових та облікових відносин підприємств	135
5.2. Напрями розвитку та управління інвестиціями сучасних суб'єктів господарювання в Україні	142
5.3. Напрями удосконалення цифрових організаційно-соціальних механізмів управління на підприємствах та суб'єктах господарювання	146
5.4. Облік як база прийняття управлінських рішень і контролю та його удосконалення в умовах цифровізації	156
РОЗДІЛ 6. ЦИФРОВІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ЗА УМОВ ВІДДАЛЕНОЇ РОБОТИ	163
6.1. Мотивація ефективності праці та управління дистанційно працюючого персоналу	163
6.2. Механізми взаємодії працівників та управління при віддаленій роботі	171
6.3. Формування цифрових компетенцій працівників підприємств задля організації віддаленої роботи	182
Розділ 7. ЦИФРОВІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ БІЗНЕС-ЕКОСИСТЕМАМИ ПІДПРИЄМСТВ	191
7.1. Світовий та вітчизняний досвід практики управління цифровізацією економіки	191
7.2. Цифрова трансформація бізнесу, формування та розвиток бізнес-екосистем підприємств	198
РОЗДІЛ 8. МОДЕЛЬ ЕКОСИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ ТА МЕХАНІЗМИ КРОС-ГАЛУЗЕВОЇ ВЗАЄМОДІЇ	204
8.1. Фактори цифрових трансформацій та крос-галузевої взаємодії	204
8.2. Модель адаптивного управління промисловим підприємством на основі механізму крос-галузевої взаємодії	208
8.3. Витрати підприємств при об'єднанні в крос-галузеву екосистему на основі цифрових платформ	217
ПІСЛЯМОВА	223
Додатки	243